

Ovidiu SAVU

**PUBLICISTICA LUI AUREL A. MUREȘIANU
(I)**

*„Destinul a dat și va da fiecărui popor o misiune pe acest pământ.
Popoarele care nu sunt decât mici părți organice ale întregului ce
se numește umanitate, urmează în dezvoltarea lor un curs natural,
împotriva căruia nu se poate pune nici o piedică artificială.
Este deci în natura lucrului ca interesul întregului, a majorității,
să primeze asupra părților sau fracțiunilor, care stau în calea
dezvoltării sale.“*

(Aurel A. Mureșianu)

Activitatea gazetărească a lui **Aurel A. Mureșianu (1889–1950)** începe din anii studenției, ani în care publică destul de mult, continuând astfel tradiția culturală a familiei sale.

În arhiva Muzeului memorial „Casa Mureșenilor“ sunt adăpostite numeroase documente, constând în acte, articole, lucrări ce au aparținut generațiilor care s-au succedat în acest neam de intelectuali. Un membru marcant al acestei familii a fost Aurel A. Mureșianu, care, ca istoric și publicist, s-a afirmat mai ales în perioada interbelică. El și-a făcut debutul jurnalistic la începutul secolului al XX-lea la ziare din Viena și Budapesta, dar și la „Gazeta Transilvaniei“. Dintre revistele sau ziarele la care colaborează amintim: periodicul „Țara Bârsei“, apărut între anii 1929 și 1938, ca și „Universul“, „Dimineața“, „Gazeta Cărților“, „Plaiuri Săcelene“, „Revista istorică“, „Arhiva someșană“, și mai ales „Gazeta Transilvaniei“, la care a continuat activitatea cultural-publicistică a predecesorilor săi: Iacob Mureșianu, care i-a fost bunic, și tatăl său, Dr. Aurel Mureșianu – redactori și proprietari ai „Gazetei“.

Unul dintre primii exegeți ai istoriei Mureșenilor – și cel mai de seamă – a fost însuși Aurel A. Mureșianu, având de altfel și o pregătire de istoric (studiasse la universitățile din Leipzig și Paris) pe care a valorificat-o pe deplin.

Aurel A. Mureșianu acordă, în opera sa istorică și publicistică, un loc aparte Brașovului, locuitorilor din Șcheii Brașovului, dar și revoluției de la 1848; activității „Gazetei Transilvaniei“ din acea perioadă îi dă o atenție cu totul aparte, în același timp ocupându-se și de studierea biografiei și faptelor unor înaintași. Un exemplu în acest sens este „Albumul comemorativ“ dedicat bunicului său, Iacob Mureșianu, carte apărută în anul 1913 și care reprezintă debutul în domeniul istoriei. În scrierile istorice și de ziarist el

analizează obiectiv opera și faptele unor mari reprezentanți ai culturii românești, dintre care îi amintim pe: Simion Bărnuțiu, George Barițiu, Mihai Eminescu, preotul Radu Tempea; dintre negustorii și preoții brașoveni îi numim pe aceia care au sprijinit înființarea unor școli românești sau au luptat pentru cauza românilor din Ardeal, precum Zaharia Nicolau, Ioan și Gh. Iuga, Gh. Nica, Rudolf Orghidan, Nicolae Cepescu, episcopul Nestor Ioanovici ș.a.

Pe lângă albumul comemorativ, semnalăm și alte apariții editoriale: „Clădirea școlii românești de către popa Mihai în anul 1597“, în care se găsesc informații inedite despre prima școală românească și biserica Sf. Nicolae din Șcheii Brașovului; „Simion Bărnuțiu în preajma mării Adunării Naționale a Românilor din Ardeal și Ungaria din 3/15 Maiu 1848“, studiu dedicat revoluției de la 1848 și în care este descrisă situația românilor înainte și după 1848, evenimente relatate într-o epistolă a lui Bărnuțiu către Iacob Mureșianu.

Un alt studiu literar-biografic este cel dintr-o broșură tipărită în 1926 cu privire la „Mihai Eminescu și întemeierea *României June* 1868–1871“; în 1919 îi apare un studiu social-politic și diplomatic, intitulat „Problema europeană și Români“. Alte lucrări importante semnate de Aurel A. Mureșianu au fost: „Originea ciangăilor din Săcelele Brașovului“, în care autorul încearcă să dovedească originea românească a unor toponime din această zonă, precum și păstrarea unor obiceiuri și tradiții românești în portul și limba ciangăilor din zona Săcele. Dintr-un studiu intitulat: „Școlile naționale centrale și liceul «Andrei Șaguna» din Brașov“ se observă evoluția școlilor românești brașovene de-a lungul timpului. „Șovinismul și ignoranța politice de azi a Europei“ este o lucrare în care Aurel A. Mureșianu își dovedește înclinațiile spre politologie, anticipând din 1913 influența și creșterea puterii militare a Germaniei.

Între anii 1929 și 1938 Aurel A. Mureșianu publică peste 35 de articole în periodicul „Țara Bârsei“, o revistă de cultură importantă, la care colaborează elita intelectualității brașovene din acea vreme.

În afara acestor articole de istorie, studii social-politice și interpretări ale documentelor inedite, mai trebuie menționate: „Dărilor de seamă“ și „Scrisorile“ apărute tot în „Țara Bârsei“, și „O nouă contribuție la istoria Românilor în evul mediu“; în acest ultim text se repun în discuție polemicele privind ideea continuității românilor.

Articolul „Iluzia «dacică»” reprezintă o nouă viziune istorică cu privire la unitatea regatului dac, într-o perioadă când acest capitol din istoria românilor își avea un punct de vedere generalizat, trasat de V. Pârvan și N. Iorga.

Despre lucrarea „Iluzia «dacică»“ reputatul istoric și arheolog I. Andrieșescu scria că este „dialectică și revoluționară“.

Referitor la publicistica inserată în „Gazeta Transilvaniei“, unde trebuie să spunem că publică, după 1939, și în suplimentul cultural „Foaie pentru minte, inimă și literatură“, avem a evidenția articolele politice apărute după dictatul de la Viena din 1940, când România pierde nord-vestul Transilvaniei.

În cele relatate mai sus am prezentat sumar câteva aspecte din activitatea jurnalistică a lui A. A. Mureșianu, care a reușit talmăcirea documentelor Mureșenilor și valorificarea lor în articole sau cărți din domeniul istoriei, al politicii și culturii naționale.

Rămâne ca cercetările viitoare asupra activității istoricului și publicistului Aurel A. Mureșianu să ofere cititorului o imagine cât mai completă privind opera complexă a cărturarului brașovean.

Activitatea publicistică la „Gazeta Transilvaniei“ a familiei Mureșenilor a fost continuată de Aurel A. Mureșianu, care colaborează la multe alte ziare și reviste din acea perioadă de revigorare culturală românească, și anume perioada interbelică, în care se vor afirma numeroși intelectuali români.

Într-unul din articolele din „Țara Bârsei“ Aurel A. Mureșianu dă un citat din „testamentul“ lui Aurel Mureșianu, prilejuit de împlinirea a 70 de ani de la înființarea „Gazetei“: „De la începutul ei «Gazeta» a avut și are până astăzi cel mai însemnat rol între ziarurile românești. Ea n'a fost și nici nu este ziarul unei singure confesiuni religioase sau al unei grupări politice; ea a fost și este organul de publicitate al tuturor Românilor, s'a ocupat și se ocupă cu același interes de viața publică și de cultura națională a Românilor de pretutindeni“.

În paginile de mai jos vom prezenta o bibliografie a lui Aurel A. Mureșianu, cu precizarea că o lucrare exhaustivă, legată de activitatea istorică și publicistică a sa, nici nu se poate realiza, deoarece multe articole nu le semna sau le scria sub pseudonim. Vom prezenta o bibliografie cronologică, precizând locul și paginile unde se găsesc studiile scrise de nepotul lui Iacob Mureșianu. La sfârșitul studiului (ce va fi publicat în următorul număr al acestei reviste) vom prezenta și unele articole care s-au scris despre activitatea lui Aurel A. Mureșianu. Mai menționăm că o parte din informațiile bibliografice ce urmează sunt preluate din studiile nepublicate ale regretatului cercetător brașovean Mircea Gherman, descendent al Mureșenilor.

1913

Șovinismul și ignoranța politice de azi a Europei, retipărire din „Gazeta Transilvaniei“, Tipografia „A. Mureșianu“, Brașov, 1913, 66 p.

Iacob Mureșianu(1812–1887). Album comemorativ, Tipografia „A. Mureșianu“, Brașov, 1913, 84 p.

1919

Problema europeană și României. Studiu social-politic-diplomatic, Cap. I, Imperialismul, Tipografia Gött, Brașov, 1919, 34 p.

1921

Simion Bărnuțiu în preajma marelui Adunări Naționale a Românilor din Ardeal și Ungaria din 3/15 Maiu 1848. O scrisoare inedită a lui Bărnuțiu din 7 aprilie 1848, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1921, 16 p.

Din istoria relațiilor Românilor din Principate cu cei din Transilvania și Ungaria, în „România viitoare“ (Ploiești), I, nr. 1, 15 ianuarie 1921; nr. 3, 15 martie 1921; nr. 6, 5 iulie 1921; nr. 8–9, noiembrie 1921.

1922

Ce a fost și ce ar trebui să fie partidul național al Românilor din Ardeal și Ungaria, în „Revista vremii“ (București).

1924

Calitățile politice și culturale ale poporului român. Un răspuns ziarului „Kronstädter Zeitung“, în „Carpații“, nr. 228, 27 aprilie 1924.

15 ani de la moartea lui Aurel Mureșianu, Ibidem, nr. 235, 22 iunie 1924.

Lui Avram Iancu, Ibidem, nr. 244, 31 august 1924.

1925

Un document inedit relativ la istoria școlilor române din Brașov, în „Carpații“, nr. 283, 28 iunie 1925, p. 1–2.

La moartea văduvei eroului general Groza, Ibidem, nr. 292, 8 septembrie 1925, p. 2 .

Din trecutul marelui negoț român brașovean, Ibidem, nr. 294, 23 septembrie 1925, p. 2.

Arheologul și istoricul ceh Dr. I. L. Pic despre începuturile Brașovului românesc, Ibidem, nr. 295, 4 octombrie 1925, p. 1.

Un mare neguțător brașovean de acum un veac, Ibidem, nr. 296, 11 octombrie 1925, p. 3.

De la Brașov la Bitolia, I–III, Ibidem, nr. 297, 18 octombrie 1925, p. 1; nr. 300, 8 noiembrie 1925, p. 1; nr. 303, 29 noiembrie 1925, p. 1.

Bucur Popp, Ibidem, nr. 306, 25 decembrie 1925, p. 5.

1926

Mihail Eminescu și întemeierea „României June“ (1868–1871), Tipografia „A. Mureșianu“, Branisce et Comp, Brașov, 1926, 19 p.

Originile Astrei, în „Adevărul“.

Brașovul în 1848–1849, în „Carpații“, nr. 315, 28 februarie 1926.

Moștenirea lăsată de către un fruntaș român brașovean de acum 200 de ani, Ibidem, nr. 321, 11 aprilie 1926.

Luptele Românilor brașoveni pentru câștigarea independenței lor municipale (1735–1738), Ibidem, nr. 322, 18 aprilie; nr. 323, 25 aprilie; nr. 324, 2 mai 1926.

Casa unui fruntaș român brașovean în secolul al XVIII-lea, Ibidem, nr. 327, 30 mai 1926.

Testamentul sau „diata“ din anul 1794 a fruntașului brașovean Ioan Boghici, Ibidem, nr. 330, 20 iunie 1926.

Brașovul în 1848–1849, Ibidem, nr. 331, 27 iunie 1926.

Cea dintâi însoțire femească a neamului nostru „Societatea femeilor române din Buda“ din anul 1815, Ibidem, nr. 334, 18 iulie 1926 (republicat în nr. 339 – R. F. R. 75 ani).

Teofil Frâncu despre Mihail Eminescu, Ibidem, nr. 333, 11 iulie 1926.

Din însemnările...ale lui Iacob Mureșianu, Ibidem, nr. 335, 25 iulie 1926.

75 de ani de la întemeierea R. F. R. din Ardeal, Ibidem, nr. 339 – nr. festiv, 8 septembrie, 1926.

Mitropolitul Alexandru Sterca Șuluțiu (1794–1867), Ibidem, nr. 353, 19 decembrie 1926; nr. 354, 26 decembrie 1926; nr. 356, 9 ianuarie 1927.

1927

Clădirea școlii românești din Brașov, de către popa Mihai în anul 1597, extras din „Anuarul Institutului de Istorie Națională din Cluj“, IV, C. R., București, 1927, 30 p. (p. 195–227).

Primirea triumfală a metropolitului Șuluțiu la Brașov în August 1861, în „Carpații“, nr. 357, 16 ianuarie 1927.

Șuluțiu și solidaritatea națională, Ibidem, nr. 358, 23 ianuarie 1927.

Misiunea metropolitului Șuluțiu la Viena în Octombrie-Decembrie 1861, Ibidem, nr. 359, 30 ianuarie 1927.

Planurile lui Andrei Mocioni pentru înființarea unui stat național român în cadrele unei Austrii federative, Ibidem, nr. 362, 20 februarie 1927.

Ardealul în 1877. „Gazeta Transilvaniei“ întâmpina astfel proclamarea independenței României, Ibidem, nr. 374, 15 mai 1927; nr. 375, 22 mai 1927.

Semicentenarul independenței, Ibidem, nr. 379–381, 19 iunie–3 iulie 1927.

Conferința națională din Aprilie 1863, Ibidem, nr. 364, 6 martie 1927.

Ardealul și Vechiul Regat, Ibidem, nr. 386, 7 august 1927.

Salut de la Transylvanie aux frères latins, Ibidem, nr. 395, 9 octombrie 1927.

Centenarul doctorului Ioan Rațiu, Ibidem, nr. 391, 11 septembrie 1927.

Tinerimea de după 1848, Ibidem, nr. 399, 6 noiembrie 1927.

1928

Un inventar românesc de haine și scule din anul 1778, extras din „Anuarul Institutului de Istorie Națională din Cluj“, IV, C. R., București, 1928, 5 p. (p. 435–440).

Alexandru Papiu Ilarianu, în „Carpații“, nr. 407, 1 ianuarie 1928; nr. 408, 8 ianuarie 1928; nr. 409, 15 ianuarie 1928.

Geneza partidelor naționale române, Ibidem, nr. 413, 12 februarie 1928.

Reacționarii de la 1848, Ibidem, nr. 416, 4 martie 1928; nr. 418, 18 martie 1928; nr. 419, 25 martie 1928.

Alba Iulia, teatrul demagogiei de partid?, Ibidem, nr. 422, 15 aprilie 1928.

Cauzele crizei de solidaritate națională la Românii ardeleni, Ibidem, 22 aprilie 1928.

Cine a făcut Alba Iulia ?, Ibidem, nr. 424, 29 aprilie 1928.

Temeiurile romanice ale renașterii noastre naționale, Ibidem, nr. 428, 27 mai 1928; nr. 430, 10 iunie 1928.

Originea Memorandului, Ibidem, nr. 429, 3 iunie 1928.

Antecedentele istorice ale renașterii noastre, Ibidem, nr. 432, 24 iunie 1928; nr. 433, 1 iulie 1928; nr. 438, 26 iulie 1928; nr. 441, 12 august 1928; nr. 445, 9 septembrie 1928; nr. 448, 30 septembrie 1928.

Partidul românismului, Ibidem, nr. 453, 4 noiembrie 1928; nr. 454, 11 noiembrie 1928.

Politica națională după 1848, Ibidem, nr. 455, 18 noiembrie 1928.

Originea României Mari, Ibidem, nr. 457, 2 decembrie 1928.

1929

Temeiurile istorice ale politicei noastre naționale, Editura autorului, Brașov, 1929–1931, 144 p., incomplet.

Prefectura română a Țării Bârsei din 1848 și 1849, Tipografia „Unirea“, Brașov, 1929, 34 p.; extras din „Țara Bârsei“, I, nr. 2, p. 123–141; nr. 3, p. 206–220.

Episcopul Nestor Ioanovici (1765–1830). Cu două scrisori inedite, Tipografia „Unirea“, Brașov, 1929, 8 p.; extras din „Țara Bârsei“, I, nr. 1, p. 24–31.

Documente pentru istoria Memorandului. Cu trei scrisori din 1888 ale lui G. Barițiu și Ioan Rațiu adresate lui Aurel Mureșianu în chestiunea redactării Memorandului, în „Transilvania“, nr. 4–5, aprilie-mai 1929, p. 324–330.

Andrei Mureșanu intim, în „Ritmuri“ (Brașov), I, nr. 2, octombrie 1929.

Ereditatea și degenerescenta Habsburgilor, în „Carpații“, nr. 462, 6 ianuarie 1929.

Originea, degenerescenta și tragedia Habsburgilor. Împăratul Francisc-Iosif I, Ibidem, nr. 463, 13 ianuarie 1929.

...Împărăteasa Elisabeta, Ibidem, nr. 464, 20 ianuarie 1929.

Vechii liberali și solidaritatea Românilor ardeleni, Ibidem, nr. 467, 10 februarie 1929.

1930

Știri nouă despre refugiații munteni la Brașov în secolul al XVIII-lea și în răzmerița dela 1821, Tipografia „Unirea“, Brașov, 1930, 15 p.; extras din „Țara Bârsei“, II, nr. 1, p. 3–15.

Un capitol necunoscut din istoria Românilor ardeleni: Românii apărători ai Brașovului în războiul cu Curuții (1704–1709), Tipografia „Unirea“, Brașov, 1930, 22 p.; extras din „Țara Bârsei“, II, nr. 2, p. 111–130.

Un înpiedecător al avântului național al Românilor brașoveni de acum 200 de ani: popa Teodor Baran, Tipografia „Unirea“, Brașov, 1930, 16 p.; extras din „Țara Bârsei“, II, nr. 3, p. 204–217.

Ioan Georgescu: Dr. Ioan Rațiu (1828–1928), 50 de ani din luptele naționale ale Românilor ardeleni, Sibiu, 1928; în „Țara Bârsei“, II, nr. 1, p. 71–82.

Încercări de îndreptare a limbii în Ardeal, înainte de Junimea, în „Ritmuri“ (Brașov), I, nr. 10, iunie 1930.

1931

Rolul Ungurilor în dezastrele românismului din anii 1865–1866, Tipografia „Unirea“, Brașov, 1931, 17 p.; extras din „Țara Bârsei“, III, nr. 1, p. 14–28.

Presa românească înainte și după 1848, Tipografia „Unirea“, Brașov, 1931, 14 p.; Ibidem, III, nr. 2, p. 103–117.

Când Bismarck avu de gând să trimeată dorobanții români în Ardeal, Tipografia „Unirea“, Brașov, 1931, 12 p.; Ibidem, III, nr. 3, p. 211–222.

Contribuție la istoria vechei familii brașovene a Nicolaeștilor, Tipografia „Unirea“, Brașov, 1931, 21 p.; Ibidem, III, nr. 4, p. 314–334 (+ anexe doc.).

Lucruri nouă din trecutul Românilor brașoveni. Un dascăl brașovean necunoscut din veacul al XVII-lea, Tipografia „Unirea“, Brașov, 1931, 9 p.; Ibidem, III, nr. 6, p. 499–505.

Bilanțul comercial al lui Zaharia Nicolau din anul 1787, Tipografia „Unirea“, Brașov, 1931, 5 p.; Ibidem, III, nr. 5, p. 459–461.

1932

Protestul din Dieta Ardealului dela 1751, împotriva împilării țăranilor români din „teritoriul crăiesc“, Tipografia „Unirea“, Brașov, 1932, 9 p.; extras din „Țara Bârsei“, IV, nr. 1, p. 4–12.

Moștenirea unui preot român brașovean la 1579 și alte pagini din trecutul Ardealului, Tipografia „Unirea“, Brașov, 1932, 10 p.; Ibidem, IV, nr. 2, p. 142–151 (+*O alegere de dascăl și de gocimani la Cristian în 1783 + Cum s'a desființat poarta românească a Brașovului? + Însemnări din 1817 în turnul bisericii lui Petru Maior din Reghin + Un document important din răsămirața dela 1848*).

Analistul maghiar ardelean Stefan Szamosközy și Mihai Viteazul, Tipografia „Unirea“, Brașov, 1932, 12 p.; Ibidem, IV, nr. 2–3.

Câteva dovezi vechi de viață și cultură românească la Brașov. Cu portretul scriitorului brașovean Gheorghe Nicolau (1770–1851), Tipografia „Unirea“, Brașov, 1932, 10 p.; Ibidem, IV, nr. 3, p. 216–224.

Două cărți de judecată din veacul al XVIII-lea ale „Conzistoriurului episcopesc neunit“ al Ardealului, Tipografia „Unirea“, Brașov, 1932, 5 p.; Ibidem, IV, nr. 5, p. 387–391.

Ioachim Crăciun. Cronicarul Szamosközy și însemnările lui privitoare la Români, Editura Institutului de Istorie Națională al Universității Cluj, 1928; în „Țara Bârsei“, IV, nr. 2, p. 187–190, nr. 3, p. 270–273.

1933

Iluzia „dacică“, studiu despre religia și naționalitățile popoarelor care au locuit la începuturile erei creștine ținuturile dintre Balcani, Marea Adriatică, Marea Neagră și Carpații Nordici: Tracii, Geții, Sciții, Sarmatii și Dacii, în „Țara Bârsei“, V, nr. 1, 2, 3, 4, 5.

„Compania“ de comerț levantin de odinioară a Brașovului în lumina nouelor documente publicate de d-l prof. N. Iorga, Tipografia „Unirea“, Brașov, 1933, 11 p.; Ibidem, V, nr. 4.

Documentele procesului Memorandului, Tipografia „Unirea“, Brașov, 1933, 11 p.; Ibidem, V, nr. 6.

Școalele naționale centrale și liceul „Andrei Șaguna“ din Brașov, Monitorul Oficial, București, 1933, 32 p.; extras din „Boabe de grâu“, IV, nr. 4, aprilie 1933.

1934

Iluzia „dacică“, Ed. rev. „Țara Bârsei“, Brașov, 1934, 105 p. + 2 il.

Iluzia „dacică“, în „Țara Bârsei“, VI, nr. 1; nr. 3, p. 195–210; nr. 4, p. 299–317.

N. Iorga: O altă istorie contemporană. Resumat de lecții făcute la Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale, București, 1933, 132 p.; *N. Iorga, Deux siècles d'histoire de Venise. Conférences données à la Sorbonne*, București, 1932; Ibidem, VI, nr. 3, mai-iunie, 1934, p. 261–263.

G. Popa-Lisseanu: Sicules et Roumains, un procès de dénationalisation, Atelierele Soccec & Co., Bucarest, 1933, 82 p. + 2 hărți; în „Țara Bârsei“, VI, nr. 2, p. 175–176.

Alexandru Lapedatu: Abolirea protectoratului rusesc în Țările Române (1834–1858), extras din „Anuarul Institutului de Istorie Națională”, Cluj, 1933; în „Țara Bârsei”, VI, nr. 2, p. 176–177.

Tontsch Herman: Die Honteruspresse in 400 Jahren. Festschrift der Buchdruckerei Johann Gött's Sohn, Brașov, 1933; în „Țara Bârsei”, VI, nr. 2, p. 177–178.

Aurelian Sacerdoțeanu: Marea invazie tătară și Sud-Estul european, București, 1933, 90 p. + 1 hartă; în „Țara Bârsei”, VI, p. 376–377.

Repere bibliografice:

1. Aurel A. Mureșianu, *Țara Bârsei*, Brașov, 1929–1938, *passim*.
2. Ioachim Crăciun, *Bibliographie de la Transylvanie roumaine*, Cluj, 1937.
3. Mircea Gherman, *Biblioteca și Arhiva Mureșenilor*, în „Tribuna”, Cluj, 1967.
4. *** *Cărturari Brașoveni sec. XV-XX*, Brașov, 1972.